

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญคือมุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษาและให้มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐ ในด้านหลักสูตรจัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ในการจัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ตลอดจนด้านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพ และให้เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรเอง โดยกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 7 ว่า ในการจัดการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 7-18)

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 2) ได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลตามนโยบายนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดหลักสูตรแกนกลางที่มี

โครงสร้างหลักสูตรยึดหยุ่น กำหนดจุดหมายที่ใช้เป็น มาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี กำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ และการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นช่วงชั้นละ 3 ปีนั้น กระทรวงศึกษาธิการจะจัดดำเนินการให้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำสาระรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นความเชื่อมโยงของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา ขั้นพื้นฐานซึ่งสถานศึกษาจะต้องวิเคราะห์กำหนดสาระรายละเอียดที่จะนำมาจัดรายวิชา พร้อมทั้งเพิ่มเติมสาระในส่วนที่เกี่ยวข้องสอดคล้องสนองความต้องการของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีความหมายครอบคลุมหลักสูตรท้องถิ่นด้วยแล้ว ดังนั้นบทบาทของสถานศึกษาและคณะครูต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบและภาระงานเพิ่มขึ้น

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานพยายามปรับปรุงหรือเพิ่มรายละเอียด เนื้อหา สาระ แผนการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น โดยผู้ที่มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นก็คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรวดี ภูถาวร (2548 : 111) ได้ศึกษากว่ามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนที่เปิดสอนถึงช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผนไม่พบความแตกต่าง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สวาสดิ์ แสนพันดร (2548 : 132) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ปัญหาการบริหาร หลักสูตรท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการ

บริหารหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็น โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน เช่น การศึกษาของเรวดี ภูถาวร (2548 : 112) พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันอยู่ในระดับปานกลางทั้ง โดยรวมและรายด้าน เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำดี จันทะเกษ (2548 : 110) ได้ศึกษาการดำเนินงานการบริหาร หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ในปี 2546 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อการดำเนินการ โดยรวมของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการบริหารหลักสูตรสูงกว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จรัส ชินเฮือง (2549 : 93) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินผลหลักสูตร ตามลำดับ พบว่า ทุกด้านมีปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยที่พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสถานศึกษากับสถานภาพหรือตำแหน่งต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ภูมา คล่องแคล่ว (2548 : 129) ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดของโรงเรียนต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ประณมพร เพ็ชรโปรี (2548 : 109) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสถานศึกษาและตำแหน่งต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ โยภา ศรีงาม (2548 : 132) ได้ศึกษา

ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งต่อปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษารายชื่อของ ชนายนันท์ สุคันธา (2550 : 107) ได้ศึกษาการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน คือ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านทรัพย์สิน และด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดทำและใช้หลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 : 2548 ข. 31-35)

1. จัดให้มีแผนปฏิบัติการ ประจำปี 2549
2. จัดให้มีโครงการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา
3. จัดให้มีการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

3.1 จัดประชุมสัมมนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรทุกคน ระหว่างวันที่ 10-11 พฤศจิกายน 2548

3.2 จัดประชุมนิเทศครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานและการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงในกลุ่มความเป็นเลิศทางวิชาการ จำนวน 20 กลุ่ม จำนวนโรงเรียน 319 โรงเรียน ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2548 ถึง เดือนมิถุนายน 2549

3.3 จัดอบรมครูเกี่ยวกับโปรแกรม Student 2544 ทุกโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน แบ่งเป็น 20 จุด จุดละ 3 วัน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2548 - มีนาคม 2549

4. กำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

5. กำหนดให้มีการนิเทศและจัดทำรายงานผลการนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน หลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

จากรายงานผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2547 พบว่า สถานศึกษาทุกแห่งมีการทบทวนและพัฒนาหลักสูตรแต่ขาดสาระหลักสูตรที่สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่นบางส่วน การนำ

หลักสูตร ไปใช้ยังขาดประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 . 2547
 ข : 3) และสถานศึกษาส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุง
 หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งด้านการกำหนดโครงสร้าง เวลาเรียน การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ
 เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่
 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้การวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่
 ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต
 2. 2548 ก : 31) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประยูร นางสีถุณ (2547 : 109) ได้ศึกษาสภาพและ
 ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัด
 การศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 : กรณีอำเภอ
 พัทธกษุมิพิสัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
 โดยรวมพบว่าผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนเห็นว่าสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
 การพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
 พบว่า ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมและด้านการบริหารและการ
 นิเทศภายในโรงเรียน มีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา การปรับปรุงและหรือเลือกใช้สื่อการเรียน
 การจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ การจัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือรายวิชาเพิ่มเติม การนำ
 กลุ่มต่างๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประเภทเจ้าของภูมิปัญญา
 ท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา
 หลักสูตร พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน โดยรวมมีปัญหาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา
 เป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษามีปัญหาแตกต่างกัน
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เรียน
 ผู้ปกครองและชุมชน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย การดำเนินการการพัฒนาหลักสูตร
 ท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเลือกที่จะศึกษาวิจัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปเป็นประโยชน์ในการวางแผนและกำหนด
 นโยบาย เพื่อปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งหมายถึงเป็นการพัฒนาคุณภาพและ
 มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของครูวิชาการและผู้บริหารกับขนาดสถานศึกษา ที่มีต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

สมมติฐานการวิจัย

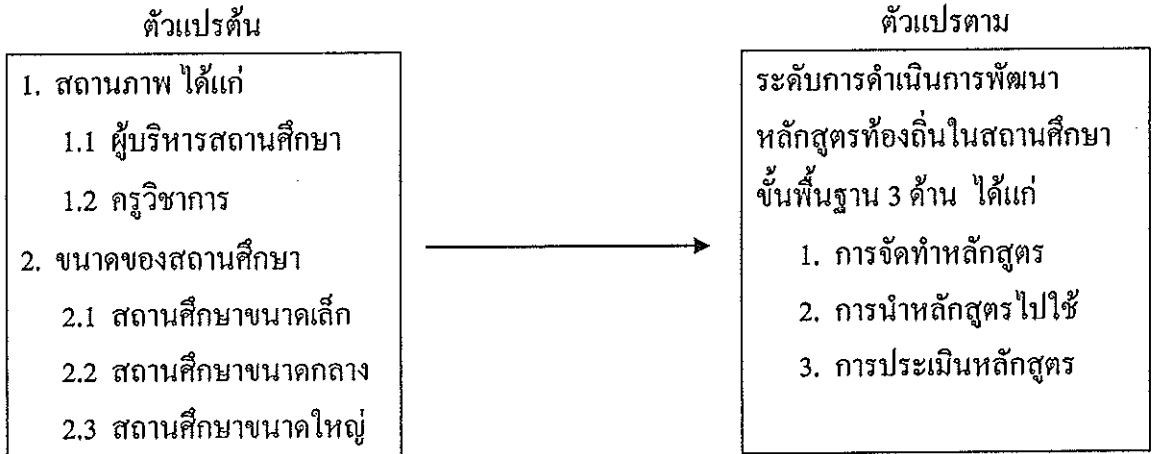
มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับสถานศึกษาของบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง โดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยยึดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2549 : 24) มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ที่ 13.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 3 ด้าน คือ

1. การจัดทำหลักสูตร
2. การนำหลักสูตรไปใช้
3. การประเมินหลักสูตร

โดยแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังภาพประกอบที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาคำเนินการพัฒนหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ (Check list) สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ สถานภาพการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับสภาพการดำเนินงาน 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท์ (Likert Rating Scale)

2. ด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 319 โรงเรียนจาก 6 อำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ อำเภอนาโพธิ์ อำเภอนาดูน อำเภอวาปีปทุม อำเภอเสิงสาง อำเภอนาเชือก อำเภอบรบือ อำเภอยางสีสุราช และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

3. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 319 โรงเรียน รวม 638 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง มาจากประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตามอำเภอที่เป็นที่ตั้งสถานศึกษา กำหนดให้มีตัวอย่างครอบคลุมในทุกอำเภอ แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา แล้วเทียบเป็นสัดส่วนร้อยละในแต่ละขนาดสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) แบ่งเป็น

3.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 175 คน
1) สถานศึกษาขนาดเล็ก	69 คน
2) สถานศึกษาขนาดกลาง	70 คน
3) สถานศึกษาขนาดใหญ่	36 คน
3.2.2 ครูวิชาการ	จำนวน 175 คน
1) สถานศึกษาขนาดเล็ก	69 คน
2) สถานศึกษาขนาดกลาง	70 คน
3) สถานศึกษาขนาดใหญ่	36 คน

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4.1. ตัวแปรต้น ได้แก่

4.1.1 สถานภาพ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครูวิชาการ

4.1.2 ขนาดสถานศึกษา

- 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก
- 2) สถานศึกษาขนาดกลาง
- 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง หลักสูตรสถานศึกษาที่สถานศึกษานำมาวด ประสพการณ์ ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน นอกเหนือจากที่หลักสูตรแกนกลาง กำหนดเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชาติบ้านเมือง

2. **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง การที่สถานศึกษาชั้นพื้นฐานปรับปรุงหรือเพิ่ม รายละเอียดเนื้อหา สาระ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของ ท้องถิ่นเป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แยกได้ 3 ด้าน คือ

2.1 การจัดทำหลักสูตร หมายถึง กระบวนการจัดทำหลักสูตรใหม่ทั้งหมดหรือ ปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางบางส่วนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2.2 การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุง ขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยคาดหวังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้หลักสูตรสอดคล้องกับ ผู้เรียนและท้องถิ่น ได้อย่างแท้จริงต่อไป

2.3 การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ แปรผลข้อมูล ที่ได้จากการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ ของหลักสูตรและระบบพัฒนาหลักสูตรทั้งหมด

3. **สถานศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดทำการสอนช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วง ชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. ขนาดสถานศึกษา

4.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 1-120 คน

4.2 สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 121-300 คน

4.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

5. **สถานภาพ** หมายถึง ฐานะ ตำแหน่งของบุคคลในสถานศึกษา ได้แก่ ครูวิชาการ หรือผู้บริหาร

5.1 **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการ สถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

5.2 ครูวิชาการ หมายถึง ข้าราชการครูผู้ซึ่งได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ทำหน้าที่เป็นครูวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานวิชาการตามกรอบงานบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานิตินุคคณ

6. ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การมีอิทธิพลร่วมกันหรือมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันหรือมีผลร่วมกันระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ต่อระดับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบการพิจารณาวางแผน กำหนดนโยบายการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป